

Innst. S. nr. 26

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:109 (2006-2007)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Gunnar Gundersen, Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen om handlingsplan for opprydding i Mjøsa

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan for opprydding i Mjøsa, og legge denne frem for Stortinget senest i vårsesjonen 2008."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Erling Sande og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til at Mjøsa fra 2003 har vært underlagt et eget overvåkingsprogram; "Handlingsprogrammet for kontroll med utslipp av miljøgifter til Mjøsa". Tiltaket er et samarbeid mellom Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Mattilsynet, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Statens forurensningstilsyn (SFT) og Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver.

Handlingsprogrammet er oppdatert for 2007 med ytterligere miljøovervåkning og nye undersøkelser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at overvåkingen som gjøres gjennom handlingsprogrammet, gir tilfredsstillende informasjon omkring situasjonen knyttet til miljøgifter i Mjøsa. Flertallet er enig i forslaget intensjoner om at vannkvaliteten må bedres som følge av konkrete oppryddingstiltak.

Flertallet viser til brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden, datert 25. oktober 2007 (vedlagt), hvor det fremkommer at tiltak allerede er igangsatt. Likeledes fastslår statsråden følgende i sitt svarbrev til komiteen;

"På bakgrunn av det oppdaterte handlingsprogrammet for overvåking av miljøgifter i Mjøsa blir det fortløpende vurdert konkrete tiltak for å redusere virkningen av de problemstillinger som følger av miljøgiftene i Mjøsa. Dette vil skje som følge av den informasjon som fremkommer gjennom undersøkelser og overvåking."

På denne bakgrunn er flertallet av den formening at det ikke er nødvendig å utarbeide en egen handlingsplan for å få tiltak iverksatt. Flertallet legger da til grunn for sitt syn at tiltak vil bli iverksatt ut ifra en samlet vurdering av situasjonen knyttet til miljøgiftene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at miljøtilstanden i Mjøsa er alvorlig på grunn av urovekkende høye konsentrasjoner av miljøgifter. Allerede i 1996 ble det gitt et landsdekkende, generelt kostholdsråd fra daværende Statens næringsmiddeltilsyn vedrørende funn av kvikksølv i fiskekjøtt fra abbor og gjedde. Fra 1999 ble disse kostholdsrådene utvidet til også å gjelde for ørret og røye.

Disse medlemmer viser til at på grunn av det høye PCB-innholdet i stor ørret fra Mjøsa og Vorma, har Mattilsynet rådet kvinner i fruktbar alder og barn fra jevnlig å spise stor ørret fra Mjøsa og Vorma. Disse medlemmer viser videre til at Statens forurensningstilsyn (SFT) våren 2003 fant høye verdier av miljøgiften bromerte flammehemmere i fisk. Verdiene av PCB, bromerte flammehemmere og dioksiner var så høye at Mattilsynet innførte kostholdsråd for innsjøen. Tilsynet frarådet bl.a. å spise ørret over én kilo, og andre bør ikke spise stor ørret mer enn én gang i måneden. Bromerte flammehemmere er en gruppe miljøgifter som gjenfinnes i naturen og i mennesker, bl.a. i blod og morsmelk, og det har vært antatt at de utgjør en økende trussel for miljø og helse. Den bromerte flammehemmeren det er funnet mest av i fisk i Mjøsa (penta-BDE), er den farligste varianten i denne gruppen stoffer. Det er derfor spesielt bekymringsfullt at konsentrasjonene er på høyde med nivåene av PCB som tidligere er målt i fisk i Mjøsa. Nivåene i Mjøsa er spesielt høye sammenlignet med målinger som er foretatt andre steder, som f.eks. i Femunden, Randsfjorden og Oslofjorden, og forskerne sier at det derfor sannsynligvis skyldes lokale forurensninger.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at det er på høy tid med opprydding i Mjøsa, slik at befolkningen rundt vår største innsjø igjen trygt kan spise fisk fra sjøen uten å risikere å få i seg helseskadelige miljøgifter. Det er derfor behov for en egen handlingsplan for opprydding i Mjøsa, utover det eksisterende handlingsprogrammet.

Disse medlemmer har med skuffelse merket seg at Regjeringen ikke vil prioritere opprydding i Mjøsa gjennom å opprette et eget handlingsprogram for dette, og ikke vil foreta seg noe utover allerede eksisterende overvåkning av tilstanden for å rydde opp i et alvorlig miljøproblem. Den alvorlige miljøtilstanden i Mjøsa er godt dokumentert, og det er på tide med tiltak for å bedre situasjonen.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan for opprydding i Mjøsa, og legge denne frem for Stortinget i 2008."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan for opprydding i Mjøsa, og legge denne frem for Stortinget i 2008.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:109 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Gunnar Gundersen, Sonja Irene Sjøli og Olemic Thomassen om handlingsplan for opprydding i Mjøsa - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 15. november 2007

Gunnar Kvasheim
leder

Terje Aasland
ordfører

Vedlegg

Brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 25. oktober 2007

Dokument nr. 8:109 (2006-2007)

Jeg viser til brev av 8. oktober 2007 der det bes om utredning av forslaget i dokument 8:109 (2006-2007) om å utarbeide en handlingsplan for opprydning i Mjøsa og legge denne fram for Stortinget senest vårsesjonen 2008.

I 2003 ble det påvist svært høye verdier av bromerte flammehemmere i fisk fra Mjøsa. På bakgrunn av disse funnene ble det da startet et handlingsprogram for kontroll med utslipp av miljøgifter til Mjøsa. Mjøsa er også belastet med andre miljøgifter, blant annet PCB og kvikksølv. Fra 2004 ble derfor programmet utvidet til å omfatte alle miljøgifter som er relevante for innsjøen. Handlingsprogrammet er et samarbeid mellom Statens forurensningstilsyn, Mattilsynet, Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Folkehelseinstituttet og Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver.

Handlingsprogrammet innebærer både undersøkelser for å finne årsaker og kilder til forurensningen, tilsyn med virksomheter og krav om tiltak der dette er påkrevd, samt overvåking for å følge utviklingen. Miljøvernmyndighetene arbeider aktivt med å avdekke mulige lokale kilder. Forurensningen i Mjøsa skyldes lokal industri, avfallsdeponier, og tilførsler via kommunale avløpsanlegg, tilløpselver og langtransportert luftforurensning. Det har vært gjennomført flere tiltak for å stanse tilførsler lokalt. Gudbrandsdalen Uldvarefabrik på Lillehammer ble i 2003 pålagt å stanse utslipp av bromerte flammehemmere. Det er også gjennomført tiltak for å hindre at slam med bromerte flammehemmere brukes til jordbruksformål.

I 2007 har fylkesmannen i Oppland fjernet forurenset slam i kanalen på Strandtorget ved Lillehammer. Dette

var en oppfølging av tiltak i 2005 der forurenset slam ble fjernet fra kanalen samtidig som det ble bygget en fangdam for å holde tilbake nye tilførsler av forurenset slam. Statens forurensningstilsyn mener utslipp via kanalen har vært en viktig tilførselsvei for bromerte flammehemmere til Mjøsa og at de to opprydningene har hindret ytterligere tilførsler. Det vil også neste år tas prøver av det nye slammene som kommer inn i kanalen, og SFT vil fortløpende vurdere ytterligere slamsuiging.

Det er svært viktig å skaffe god oversikt over miljøsituasjonen og få kontroll med utslippene av miljøgifter til Mjøsa. Det planmessige arbeidet med undersøkelser, miljøovervåking og tilsyn med virksomheter danner grunnlag for å vurdere nye tiltak både mot tilførselskilder, forurenset slam og sediment utover de som allerede er iverksatt.

Jeg mener det er svært viktig at forurensningssituasjonen i Mjøsa følges opp slik at tilstanden bedres. Gjennom det pågående handlingsprogrammet arbeides det systematisk og målrettet med dette. Mjøsforurensningen skyldes også delvis langtransportert luftforurensning. Norge arbeider aktivt innen EU og innen internasjonale avtaler, som for eksempel Stockholmkonvensjonen, for å få forbudt eller regulert flere miljøgifter.

På bakgrunn av det oppdaterte handlingsprogrammet for overvåking av miljøgifter i Mjøsa blir det fortløpende vurdert konkrete tiltak for å redusere virkningen av de problemstillinger som følger av miljøgiftene i Mjøsa. Dette vil skje som følge av den informasjon som fremkommer gjennom undersøkelser og overvåking.

